

A Könyv az utcán

SZÉP SZOKÁS, hogy minden évben a Könyv kiköltözik az utcára, a könyvesboltok hideg üvegei mögül a könyvsátrak közvetlen melegébe. A Könyv (igen így, a tulajdonnevek nagy kezdőbetűjével!) kimegy az utcára s életrevágyó fiatalembertként ismeret-séget, barátokat keres. S a Könyv az utcán a maga szűzi, tiszta vágyával úgy örül, amikor fölkelte maga iránt az érdeklődést, amikor kíváncsi szemek vizslatják körül és simogató újak nyúlnak lapjai közé. Olyan boldog s olyan örömmel adja át magát az új barát-nak. Igaz, szép barátságok szövődnek ilyenkor az utcán. A könyvnapon.

Igy történt az idén is. A Könyv kilépett az utcára, a sátrak pultjaira telepedett és elment a zajos üzemek kis asztalkáira is. Büszke volt, hogy ünneplik, de még boldogabb, hogy anynyian szeretik s viszik haza otthonukba.

Milyen boldogság is örömet okozni, az élet derűjéről, harcok keménységéről, igaz érzésekről, szerelemről, barátságról, hősiességről beszélni! Ezt teszik a mi könyveink, ezekről beszéltek az idei ünnepi könyvhét ujdonságai.

Mindenki találhatott kedvére valót, amivel örömet szerezhet magának vagy másnak, akinek öröme az ő boldogsága is. »Virágom, virágom...« dalolja a címlap a magyar szerelmes versek most megjelent első antológiáján. S ki tudja a jegygyűrű csillogott-e

jobban az ujjon vagy a boldog pár szeme, amikor a legény ezt írta a Könyvbe: »Az én virágomnak, 1955. Könyvnapon...« S a mégifjabbak, a legfiatalabbak, akik előtt az egész élet boldogsága áll, meséskönyvekben turkáltak hallatlan izgalommal. Az idősebbek pedig Jókai-kötetek új kiadásának örültek meg. De fiatal, öreg talál sok közös érdekes könyvet is: Móricz, Tamási művei vagy Erenburg »A kilencedik hullám«-ja és még sok más könyv korkülönbség nélkül keresett, kedves olvasmányok.

MENNYI ÜNNEPI ALKALOM, esemény tette változatossá az idén a Könyv ünnepét. A kultúrotthonokban, üzemekben irodalmi előadások hangzottak el s olvasómegbeszéléseken vitatták meg könyvkiadásunk időszéri kérdéseit. Csak Szegeden összesen 15 helyen zajlott le olvasómegbeszélés és 13 helyen tartottak irodalmi előadást másfél hét alatt. Szovjet irodalmi estet, valamint irodalmunk tíz éves fejlődését, Majakovszkij költészetét, József Attila, Móra Ferenc munkásságát, Karinthy Ferenc »Budapesti tavasz« című regényét ismertető előadásokat hallgattak meg. Ezenkívül a »Szabad magyar könyv tíz éve« című ötletesen és szemléltetően összeállított központi kiállítás mellett, mintegy 20 üzemi könyvkiállítást szemlélhettek meg az érdeklődők. A könyvvásár pedig nemcsak a város 12 forgalmasabb helyén folyt, hanem mintegy 65 üzem-

ben és egyéb munkahelyen létesített kis alkalmi árusításnál is.

Érdemes szólni arról a szép gondolatról, amellyel a tanács népművelési osztálya és a Juhász Gyula kultúrház éppen a könyvhét alkalmából emlékeztetett Szeged tragikus sorsú nagy költőjére, a »magányos, árva, bús« Juhász Gyulára. Ez »alkalomból rendeztek tiszteletére szavalóversenyt Szeged általános- és középiskolás tanulófiai részvételével. »A munkásotthon homlokára« című versét és egy-egy szabadon választott költeményét szavalták lelkesedéssel a fiatalok s amint ajkaikról előbuzogtak a költő szavai, érezhettük, hogy ma már nem árva, nincs egyedül ez a különös egyéniségű, de izzószívű s népét, a dolgozó egyszerű embereket szerető művész.

NEKÜNK SZEGEDIEKNEK az idei könyvhét egyébként is sajátabb, szívünkhöz még közelebbálló volt, mint az eddigiek. Ezúttal köszönthettük ugyanis a könyvsátrakban a szegedi könyvkiadó, a szegedi írócsoport könyvkiadójának, a Tiszatáji Magvetőnek elsősülöttjét. S még hozzá éppen szegedi író munkájával jelentkezett: Móra Ferenc eddig még kiadatlan regényével, a »Hannibál föltámasztása« című pompás szatírával. Közben egyre szaporodtak az ólomsorok a nyomdában a következő két Szegeden megjelenő műhöz is: Lódi Ferenc »Érlelő évek« című sokrétű verseskötetéhez és Dér Endre »Az első próba« című hangulatos ifjúsági regényéhez. A szegediek sorát bővítette még Péter László Esesit Jánosról írt értékes tanulmánykötete is, amely az Akadémiai kiadónál ugyancsak a könyvhéten jelent meg s ismeretlen adatokat közöl Juhász Gyula és József Attila életéből.

Üröm is csöppent a könyv ünnepeinek sok-sok szegedi örömébe, nemhiába tartja a közmondás, hogy nincsen öröm üröm nélkül. S ez éppen a könyvhetet megnyitó irodalmi esten történt.

A központi egyetem dísztermében rendezett esten szomorú-kevesen, a városra szegyenletes gyéren jelentek meg. Ott volt Telkes György a városi pártvégrehajtóbizottság nevében s Korek József, a városi tanács népművelési osztályának vezetője és még vagy fél-száz érdeklődő, jórészt az írócsoport tagjai meg egyetemista fiatalok. De hol voltak a város kulturális életének egyéb vezetői, tanárok (magyar szakosok!), művészek, üzemi kultúrmunkások? Hol történt mulasztás, a szervezésben-e vagy az agitációban? Érdemes lenne megvizsgálni ezt az illetékeseknek, mert nem hisszük, hogy a közöny, a szegediek érdektelensége okozta volna ezt. A könyvhét többi eseményei ugyanis nem ezt tanúsították.

EMLÉKEZETES ÉLMÉNY volt pedig ez az irodalmi est tartalmában és hangulatában is. Madácsy Lászlónak, a Magyar Írók Szövetsége szegedi csoportja elnökének lírai melegségű bevezető előadását színesen összeállított műsor követte, amelynek egyik kiemelkedő pontja volt Tamási Áron Kossuth-díjas írónk fölolvastása. Kedves, egyéni közvetlenségű elbeszélését olvasta föl, amelyben harminc évvel ezelőtti első novellájának születését írta le a maga jóízű nyelvén, csöndes humorával, találó ábrázolásaival. Hogyan születik a mű? — így is nevezhetnénk ezt a kis elbeszélést, ami derűs visszaemlékezésnek készült ugyan, mégis többet nyújtott annál, pici tanulságot is, hogy a mondanivalót az írónak nem kell verejtékeztetve keresnie, de mégis az élet mindennapjaiban kell észrevennie, megtalálnia s művészi megformálással átnyújtania az olvasónak.

Az irodalmi est többi részét Lászlóffy Kata és Mezey Lajos a Szegedi Nemzeti Színház művészei adták. Részleteket olvastak föl Móra »Hannibál föltámasztása«-ból, Dér Endre sajtó alatt lévő regényéből és Lódi Ferenc, Nagyfalusi Tibor verseiből. Moldován.

Stefániának, a Szegedi Nemzeti Színház művészenek énekszámai, operáriái stílusosan színesítették az irodalmi estet.

A hivatalos megnyitót másnap a könyvsátragnál a Magyar Írók Szövetsége szegedi csoportja nevében Ertsey Péter és Németh Ferenc mondta rövid ünnepség során. Aztán megindultak a vásárlások és a Könyv az ünnepi hét alatt nem érezhette egyedül magát.

ÍGY BESZÉLT ERRŐL az ünnepi hét befejeztével a könyveket kézenfogó és barátokra lelteni segítő jóbarát, Vas-Szabó Gábor az Állami Könyvterjesztő Vállalat szegedi vezetője:

— Az idén talán kissé lassabban indult meg a vásárlás, mint tavaly az ősszel rendezett könyvhéten. Már arra gondoltunk, hogy talán a hosszúra nyúlt tél költségei tartják vissza az embereket. De aztán azt tapasztaltuk, hogy a vásárlási kedv emelkedett és ami még fontosabb, egész idő alatt folyamatosan tartotta magát. Tegyük hozzá, hogy nyáron mindig kevesebbet olvasnak az emberek és mégis szép eredménnyel zártunk. Mintegy 15—16 ezer kötet fogyott el részben a sátragnál és boltokban, másrészt az üzemekben egy hét alatt Szeged és a járás területén. Ezek mindegyike egyéni vásárlás! Közületeknek ezúttal nem adtunk, csak a könyvhét után.

— Kár, — teszi még hozzá, — hogy nem minden üzemben segítettek elő a még nagyobb sikert. Így pl. éppen a két legnagyobb textilüzemben: a Szegedi Kénderfonóban és a Szegedi Textilművekben igen gyenge volt az eredmény. Annál szebben dolgoztak e téren a DÉMA és a Szegedi Cipőgyárban, valamint a DÁV-nál s a tavalyihoz képest nagy előreugrás mutatkozott a Ruhagyárban is.

— És az új könyvek közül melyik volt a legkeresettebb?

— Nehéz lenne erre pontosan válaszolni. Nagyon keresett volt Tóth Árpád verseskötete és a »Virágom, virágom« antológia. Sokan vették Erenburg könyvét, az új kiadásban megjelent »A kilencedik hullám«-ot. Népszerű volt Thomas Mann »Buddenbrook háza«, Darvas Szilárd »Tréfás kalauz«-a, Gádor Béla »Nehéz szatírát írni« című kötete. A klasszikusok közül különösen a Jókai művek iránt volt nagy kereslet és sokan vitték Tolstojtól az »Anna Karenina«-t. Igen sokan hiányolták, hogy nem jelent meg a régóta várt Operák könyve. Reméljük rövidesen sikerül majd ezt a kívánságot is kielégíteni. A napokban járt ugyanis Szegeden a Szépirodalmi Könyvkiadó vezetője és megígérte, hogy rövidesen megjelentetik ezt a népszerű munkát. Nagyon érdekes jó jelenség még, hogy több politikai munka iránt is megnőtt az érdeklődés. Az egyik legelkapkodtabb mű volt pl. Rüssel »A horogkereszt rémtettei« című, számos fényképpel illusztrált könyve, ezenkívül sokat megvettek Konsztantyinov »Történelmi materializmus« című művéből.

A KÖNYV NEM HIÁBA LÉPETT tehát az utcára az idén. Pedig volt idő, amikor Kármán Józsefnek így kellett írnia: »... a könyv a háznál nálunk legutolsó jószág és ennél kedvesebb egy játékkártya vagy egy üsző, azt fájdalomosan látjuk, akik hazánkat esmérjük.« De ne menjünk vissza századokat, hisz nem olyan rég, csak az 1920-as években írta Móricz Zsigmond az azóta oly sokat emlegetett »Ez a magyar kultúra!« című híres cikkében, hogy »írónak könyvkereskedésbe bemenni kiállhatatlanul elcsüggesztő: csak a panaszt s a keserűséget hallani, üres boltokat látni, ahol napszám el lehet tanyázní és egy lélek sem jön be... Kinek írunk? ... Minek írunk? ... Vagy csak önámítás ez az egész magyar iro-

dalom?... Ki vesz bennünket komolyan, írókat?...»

Olyan jó lett volna felelni most az idei könyvhéten Móricz Zsigmondnak, ha megérhette volna. Hogy jöjjön, nézze meg hányan és hányan forgatják új kiadásban megjelent »Kerek Ferkó«-ját és a »Forró mezők«-et meg a föl-szabadulás óta újonnan kiadott egyéb munkáit is, a többi magyar íróéval. Mert a mai magyar irodalom már nem önámítás. Klasszikusainkkal s főként mai íróink nagy példamutatójával, a nagyszerű szovjet irodalommal együtt barátokra, olvasókra talált a jó, a szép-

re nevelő, nemesen szórakoztató irodalom.

Az írtam, nem olyan régen panaszkodott Móricz Zsigmond? De, nagyon-nagyon régen volt az! Régen, a milliányi magyar koldus idején, az urak országában.

MA SZABAD világba lép ki a föl-szabadult magyar Könyv. A könyvesboltok egyre kevésbé nyugalmas polcairól kimegy az utcára, hogy mesterei igaz gondolatait hordozva bekopogjon az emberekhez, besétáljon az otthonukba, belopózzék a szívükbe.

LŐKÖS ZOLTÁN

Pratolini: Szegény szerelmesek krónikája

»Te Sámson vagy Macist — a hóhér, aki tisztét a néptől kapta; az Úr angyala vagy, az élet hírvívője, a kommunista, akire a párt roppant felelősséget ruházott; Corrado vagy, a kovács, aki térdeid közé veszed és satúként szorítod a legszilajabb ló patáját, De azért vérből-húsból való vagy, ember, van két szemed, szád, orrod, harminckét fogad és egy tetovált táncosnő a karodon. Szélesgyapjas mellű vagy, mellednek sűrű bozontja alatt ott dobog nagy szíved« — mondja az író regénye egyik hősnének, aki halálos hajszában kergetőzik motorkerékpárján egy fasiszta autóval.

Az ember míg olvassa a könyvet úgy érzi, hogy az író maga is a regény egyik szereplője, aki a sarki vendéglőben egy-egy féldeci mellett elmondja a napi eseményeket, mint Staderini, a cipész.

A regény egy kis, jelentéktelen utca, a Corno-utca lakóinak életét meséli el. Tulajdonképpen nem is lehet elmondani a regény cselekményéből annyira sok szálon fut és ez a sok cselekményszál is olyan hallatlan ügyességgel, megszerkesztett kuszasággal bonyolódik, fonódik össze, hogy az szinte csodálatos. A »Szegény szerelmesek krónikája« kitűnően jeleníti meg a mindennapi életet; az emberek látható és mások előtt láthatatlan kapcsolatait,

az emberekben végbemenő gondolati és lélektani mozgásokat; az apró, kicsinyes, egyéni problémákat és mellettük a nagy, nemzetet érintő kérdéseket — persze az utóbbiakat is ugyanazon férfiakban, nőkben az egyéni problémák közé beágyazva. Ez teremti meg a regény szinte utolérhetetlen hitelességét.

A regény cselekménye az olasz fasizmus végleges uralomrajutásának idején, 1926-ban játszódik le. De ez az uralomrajutás nem háttérként jelenik meg, hanem a Corno-utca lakói mindennapi életének hol lanyhább, hol gyorsabbsodró kavargásában. Egyúttal azonban — és ez a nagyszerű a regényben — mintegy a sok-sok emberből kivetítődve egy nem éles konturokkal megrajzolt, de annál intenzívebb, mondhatnánk szuggesztívebb háttérül is szolgál.

Igaz, hogy egy kis utcát, de annak minden lakóját bemutatja az író, így aztán elég sok embert mozgat, és ezek az emberek nemcsak egyszerűen lelki felépítésükben, belső alkatakukban, hanem foglalkozásukat, társadalmi helyzetüket tekintve is különböznek egymástól. Egy hasonlóságuk van csupán, ez pedig az, hogy mindannyian eltiportjai, áldozatai a fennálló rendnek: a kapitalizmusnak, a fasizmusnak.